

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

22. Quandonam delictum dicatur deductum ad forum contentiosum, ut
Episcopus non possit uti facultate Concilij? Et an si delictum sit deductum
ad forum contentiosum, non possit Episcopus absolvere, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

§. 1. Negat Bonacina de conf. disp. 1. quæst. 3. puncti. 2. num. 3. Sanctarellus tract. de Hæresibus cap. 5. dub. 6. num. 26. Suarez tom. 4. disp. 30. puncti. 2. num. 2. quia quod alicubi publicum est, simpliciter est publicum, & non occultum, & moraliter, & regulariter loquendo, quod in aliquo loco publicum est, facile ad alia loca defertur, Ergo. Et hanc sententiam tenet etiam Castrus Palaus tom. 1. tract. 4. disp. 4. puncto 3. §. 1. num. 14. vbi sic ait: Mihi sententia suarez maximè probatur, quia negati non potest delictum illud publicum esse; nã ad hanc denominationem sufficit vno loco publicari, sed Concilium exclusit delicta publica & facultate absoluerit, & dispensandi. Item vt delictum sit ad forum contentiosum deductum, sufficit, in vno loco deductum esse. Ergo etiam sufficit vt publicum sit, in vno loco publicari. Ita ille.

2. Sed etiam probabiliter affirmatiuam sententiã tenet Fagundes de Præcept. Eccles. p. 2. lib. 8. cap. 8. num. 21. Auila de cons. parte 2. cap. 7. disp. 1. dub. 11. conclus. 3. Sanchez in Summa lib. 2. cap. 7. §. 1. num. 20. Deardus in Bull. Cœn. lib. 3. §. 2. quæst. 11. num. 10. Et ideo si contingat delictum in vna Ciuitate esse publicum, vel per facti notitiam, vel quia in iudicio confessum, vel quia per Iudicis sententiam probatum; in alia verò Ciuitate in qua petitur absolutio, vel dispensatio in irregularitate esset occultum, tunc licebit Episcopo absolueret, vel dispensare, modo notitia talis delicti non sit illuc facillimè peruenitura; quia in tali loco delictum verè dicitur occultum, nec semper adest periculum diffamationis propter locorum distantiam.

3. Vnde non gravabor hic apponere verba Ioan. Machado de perf. Confess. tom. 2. lib. 4. parte 6. rr. 12. docum. 4. num. 2. vbi sic ait: (Con todo esso dadas las Doves, si quando el delito es publico, y notorio donde se pide la absolucion del en la forma dicha, pueda el Obispo absoluerle, & dispensarle. Suarez, sieme que no; y que per confesionie no se estende a el la facultad del Concilio; fundase en que lo que en algun lugar es publico, es simpliciter publico, y no occulto; y regularmente hablando; lo que en vna parte es publico, facilmente se divulga a otras partes. Sanchez y otros afirman, que como el lugar donde el delito es publico, esse tan distante de aquel donde se pide la absolucion por occulto, que no ayá esperansa de que llegaria a el su notoriedad, puede el Obispo absoluerle; y assi afirma, que lo smieron muchos hombres doctos de Salamanca.) Ita ille.

4. Ex quibus omnibus colligitur posse Episcopum dispensare in irregularitate proueniente ab excommunicato celebrante, quando excommunicatio est occulta; licet celebratio sit manifesta nam ad hanc effectum censura dicitur occulta, quæ incurritur coram multis ignorantibus, illam tamen eo casu incurrit. Ft. Ludou. Miranda in man. pral. tom. 2. quæst. 8. art. 14. concl. 2. Marchinus de sacram. Ord. tract. 1. parte. 9. diffic. 2. num. 4. Bossius de Inbileo sect. 1. cas. 10. §. 3. num. 33. quicquid dubitet Additionator Nauarræ ad cons. 2. de Clerico non ordinato ministrante.

5. Dicendum est igitur, quòd si contingat delictum in vna Ciuitate esse publicum, vel per facti notitiam, vel, quia in iudicio confessum; vel, quia per Iudicis sententiam probatum; in alia verò ciuitate, in qua petitur absolutio, vel dispensatio in irregularitate, esse occultum; tunc licebit Episcopo absolueret, vel dispensare, modo notitia talis delicti non sit illuc facillimè peruenitura. Ratio est, quia in tali loco delictum verè dicitur occultum, nec semper adest periculum diffamationis propter locorum distantiam. Deinde, sicut excommunicatus denun-

ciatus in vno loco, vel publicus Clerici perceptor in vna vrbe, non est in alia, vbi talis excommunicatio est occulta, vitandus ab iis, qui factum norunt, quia in tali loco retinet ius sue famæ: ita similiter in casu nostro dicendum videtur.

Sup. hoc ma. gis hæc in tom. 5. rr. 20. Ref. 145.

R E S O L. XXII.

Quandom delictum dicitur deductum ad forum contentiosum, vt Episcopus non possit vii facultate Concilij?

Et an, si delictum sit deductum ad forum contentiosum, non possit Episcopus absolueret, nec dispensare etiam aliis, vbi omnino ignoratur. Ex p. 7. rr. 2. Ref. 17.

§. 1. **A**liqui putant, quod delictum deductum ad forum contentiosum, ad hoc vt Episcopus in irregularitatibus, & suspensionibus ab eo prouenientibus, dispensandi facultatem non habeat, dicitur statim ac denunciatio, aut accusatio de illo coram legitimo Iudice facta est. Ita Mar. Alter. de c. 3. vers. Postulabit. vbi multis nititur suam comprobare sententiam. Vel vbi primò citatio est facta, quia regulariter a citatione incipit iudicium, §. fin. insti. de pœna temere litig. gloss. in rub. C. de in ius vocando, vt tenet Aloyf. Ricc. in Praxi fori Eccles. decis. 522. in 1. edit. & resol. 449. in 2. edit. (Florus de cas. refer. cap. 4. §. 21. num. 2. nouissimè Marcel. Vvilpe, d. cap. 44. num. 10. in fine, & alij. Consentit etiam Henriquez lib. 2. cap. 11. num. 21. Auila, de cons. parte 2. cap. 7. disp. 1. dub. 11. concl. 3. Sanchez, in summa tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 20. Itaque secundum hos Doctores, tunc dicitur delictum deductum ad forum contentiosum, cum denunciatio, vel accusatio coram legitimo Iudice facta est, & reus ratione illius citatus fuit, quia citatio est primus actus Iudicij.

Sup. hoc infra in §. vii. Ref. 25.

2. Mihi verò probabilis etiam illa sententia videtur, quæ asserit non dici delictum ad forum contentiosum esse plenè & perfectè deductum, quousque lis contestata sit. sic defendit Barbosa, 2. parte de Potestate Episcopi alleg. 39. num. 29. sequentibus rationibus: Prima quia forum contentiosum dici non potest, nisi inter partes super delicto commissio contendatur, negando, vel confitendo; quo actu litis contestatio etiam in criminalibus inducitur. Secundò forum contentiosum est idem ac iudicium, sed iudicium non est perfectum vsque ad litis contestationem ex resolutis per Afm. in Praxi Florent. §. 1. cap. 1. num. 14. & seqq. Lancelot. de attent. in Prefat. num. 7. Peregrin. var. lib. 2. sub. rubr. de iudic. num. 51. Tertio forum contentiosum non differt à lite mota; quia idem est in foto contendere, ac in eo litem mouere: at lis mota dicitur postquam litis contestatio facta fuerit, vt probat. Textus in cap. ex parte 30. de verb. signif. & resoluunt Matanta, de ordin. ad. cap. part. 5. tit. & omnia fiant durante instantia, num. 64. Surdus. de aliment. tit. 5. quæst. 8. num. 4. Cabellusitram, decis. 15. num. 10. parte. 2. Ergo delictum deductum esse ad forum contentiosum post litis contestationem dici debet, & non ante. Et hanc opinionem tenet Gauantus in man. Episc. ver. Absolutio, num. 12. Bossius, de Inbileo sect. 1. cas. 10. §. 3. num. 36. Castrus Palaus, tom. 1. tract. 4. disp. 4. puncto 3. §. 1. num. 11. Trullenèh, in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 3. dub. 4. num. 9.

3. Et ideo omnia supradicta confirmat etiam Ioan. Machadus de perf. Confess. tom. 2. lib. 4. parte 6. tract. 12. docum. 4. num. 3. vbi sic ait: La segunda condicion, que el Concilio pide para que el Obispo pueda absoluer

IA N A E
O M N I A
O . I I I . I V . V
E . I I I

absolvere, o dispensar el delito occulto, es, que no se deduzido al fuero exterior. Para cuya inteligencia se ha de advertir, que aunque esto es cierto, dispuesto por el Concilio: viene a ser muy dudoso entre los Doctores, quando se ay de dezir, que el delito está deduzido al fuero exterior, de tal modo, que el Obispo no pueda dispensar en las irregularidades, y suspensiones, ni absolver de la heregia occulta, y demas casos reservados a la Sede Apostolica. Alterio sientes que luego que se haze la denunciaçion, o acusacion ante el juez, esta ya deduzido el delito al fuero exterior. Riccio y otros afirman que es necesaria citacion de la parte. Barbosa, y otros dicen, que no basta citacion, sino que se ha de haver confesado la causa para que se diga estar deduzida al fuero exterior. Litis contestacion, llama el Derecho, quando no solo se ha citado la parte contraria, sino que ella tambien ha respondido, negando, o confesando en la demanda principal. Ita Machadus. Quidquid in contrarium asserat Marchinus de Sacram. Ordinis tract. 1. parte 9. diff. 4. num. 3. qui nominatim contra me non vult delictum dici deductum ad forum contentiosum post litis contestationem.

In Ref. anot. præterita in eodem §.

Quoad hoc latè in Ref. præterita.

4. Nota tamen quòd à delicto sic deducto ad forum contentiosum non potest Episcopus absolvere, neque dispensare etiã alibi ubi omnino ignoratur, quia vbiunque fuerit deductum, simpliciter est deductum. Ita Palaus, ubi supra, cum Trullench.

RESOL. XXIII.

Ansi reus à delicto deducto ad forum contentiosum fuerit liberatus, possit cum illo Episcopus vti facultate Concilij, etiamsi reus medijs deprauatis obtinuerit absolutionem?

Et quid dicendum, si accusator per annum tacuerit?

Et notatur, quod si post obtentam ab Episcopo absolutionem, & dispensationem, existente crimine occulto, idem crimen deinde detegatur, & ad forum contentiosum deducatur, dispensatio facta non solum proderit in foro conscientie, sed etiam in foro externo admittenda est. Ex p. 7. tr. 2. Ref. 18.

§. 1. Aliqui negatiuè respondent, & dicunt tale delictum non dici occultum, neque Episcopum vigore illius Decreti Tridentini posse dispensare super suspensione; aut irregularitate ex dicto delicto sic ad forum contentiosum deducto orta, esto, non fuerit probatum, & sequura sit sententia absolutoria. Quod idem videtur tenere Gutierrez lib. 1. qq. Can. cap. 3. ad fin. & Manuel in summa 1. parte cap. 168. num. 16. probat Garzias, quia Concilium in d. cap. 6. absolute excipit delicta deducta ad forum contentiosum, & consequenter sola deductio sufficit, vt Episcopus vigore dicti Decreti dispensare non possit. Addit tamen idem Garzias contrariam sententiam posse admitti in secundo casu dicti Decreti Concilij, de absolutione à casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis; quia ibi nihil dicitur de deductis ad forum contentiosum, maxime cum illa absolutio detur tantum in foro conscientie.

2. Marius Alterius, vers. Postulabit, & Suarez de cens. disp. 41. sect. 1. num. 6. distinguunt; nam vel reus in iudicium delatus fuit absolutus à tali delicto, quia nullo modo probatum fuit, & sic remanet occultum, sicut prius, & potest Episcopus dispensare; vel fuit aliquo modo, seu semiplenè probatum, & sic non potest dispensare Episcopus, quia ex semiplena probatione in foro exteriori facta oritur publica in-

famia, imperfecta quidem, sed sufficiens, vt res non remaneat occulta, sicut antea; & hanc opinionem videtur tenere etiam Floionus, de cas. referu. 1. parte, cap. 4. §. 2. num. 2. vers. Excipitur autem.

3. Sed ego puto quod finito iudicio, & lata sententia absolutoria possit Episcopus vt dicti Decreti dispensare, quia tale delictum adhuc manet occultum, & non potest dici deductum ad forum contentiosum cum effectu; eò quia probatum non fuit. Quod etiam verum esse puto, etiamsi reus medijs deprauatis obtinuerit absolutionem, ab initio criminosa etiã in hoc casu poterit Episcopus vti facultate Concilij. Ita docet Caspensis in curs. Theol. tomo 2. tract. 25. disp. 5. sect. 17. n. 178. Fagundez in precept. Eccles. pr. 2. lib. 8. cap. 8. n. 26. & 27. Marchinus de Sacram. Ord. tract. 1. parte 9. diff. 4. num. 8. Henriquez lib. 14. cap. 27. num. 8. Suarez de cens. disp. 41. sect. 2. num. 6. Sanchez de Matr. lib. 8. disp. 34. num. 5. Bartholomæus à Vecchis in Paci Nouis. disp. 9. dub. 16. num. 7. Sebastianus à Bonoria tract. de elect. dub. 71. num. 12. Caltrus Palaus tom. 1. tract. 4. disputat. 4. puncto 3. §. 1. num. 16. Trullench. in Decal. tomo 1. lib. 1. cap. 3. dub. 4. num. 9. Imo Campanili in diuers. iur. can. Rubr. 7. cap. 5. num. 7. & Rubr. 11. cap. 23. num. 144. tenet quòd si iudicium non fuerit sententia finitum, eò quòd accusator per annum tacuerit; potest ab Episcopo elapso anno dispensari, & ordinari. Quod notat etiam Sanctarellus tract. de Hæresi cap. 5. dub. 6. num. 28. Barbosa, Trullench. ubi supra, & Caltrus Palaus loco citato; qui etiam notant, quòd si duo sint consortes criminis eiusdem, & vnus tantum in iudicium deferatur, alter absolui potest, quia eius delictum, quatenus ab ipso processit ad iudicium non est delatum.

4. Nota etiam contra Bonacinam de Cens. disp. 7. q. 5. puncto 1. num. 5. & Suarez penes ipsum sententiam nostram esse veram, etiamsi delictum fuerit semiplenè probatum; nam adhuc manet occultum finito iudicio, & lata sententia absolutoria; quia vel reus absoluitur definitiue, & tunc nullum est dubium; aut absoluitur ab instantia, seu ab obseruatione iudicij, & tunc adhuc res manet occultas sicut prius, etiam per illam sententiam interlocutoriam id iudicium est terminatum, ac sublata infamia ex deductione in forum orta. Hoc enim discrimen tantum intercedit inter absolui definitiue, & solum ab instantia, seu obseruatione iudicij (vt latè discurret Couar. lib. 1. vers. resol. c. 1. num. 8.) quod in priori casu nunquam potest id crimen iterum in iudicium deduci; At in posteriori potest quidem sed ex nouis iudicijs, nouisque probationibus. Quare in vtroque casu id iudicium omnino terminatum est, & res in pristinum statum redacta. Ita Doctores citati, & præcipue Sanchez de matr. lib. 8. disp. 34. num. 57. & Bossius, qui n. 44. optime obseruat, quòd si post obtentam ab Episcopo dispensationem existente crimine occulto idem crimen deinde detegatur, & ad forum contentiosum deducatur, dispensatio facta non solum proderit in foro conscientie, vt aiunt Tolet. in summa lib. 1. c. 89. num. 5. Garz. d. cap. 11. num. 51. sed à pio, & benigno Episcopo, aut altero Iudice etiam in seu pro foro exteriori admittenda est, ita Henriquez l. 14. sum. cap. 21. §. 1. littera E. in reu. & comm. & Campanili d. cap. 23. num. 144. quia (inquit Henriquez in com.) quod Trid. ait pro foro conscientie, videtur restringi quantum ad absolutionem peccati, aut censuræ reservatæ, non autem quantum ad dispensationem super irregularitate, aut suspensione.

RESOL.